

MISKOLCI EGYETEM
Műszaki Anyagtudományi Kar
Kerpely Antal Anyagtudományok és
Technológiák Doktori Iskola

Műanyagfeldolgozás reológiája

Dr. Czél György

TANTÁRGYLEÍRÁS

2016.
Szerző: Dr. Czél György

Műanyagfeldolgozás reológiája

Tantárgy jegyzője

Dr. Czél György, egyetemi docens, Kerámia- és Polimermérnöki Intézet.

szoba: B1/202. mail: femczel@uni-miskolc.hu, tel: (46) 565-111/11-66

Tantárgy célcsoportja

A tárgy a Kerpely Doktori Iskola minden hallgatójának ajánlott. A tárgy szakanyagának elsajátításával kifejezetten hasznos reológiai ismereteket szerezhet elsősorban a polimertechnológia szakterületen képzett és kutatást végző hallgató.

Tantárgy nyelve

Magyar vagy angol.

Tantárgy célja

A tantárgy célja az, hogy a hallgatók megismerkedjenek az ömledék reológia alapjaival és a különböző műanyagok reológiai tulajdonságaival, valamint a reológiai jellemzők meghatározásához szükséges eszközparkkal. Az elméleti ismereteken túl reológiai területen mésétechnikai gyakorlatot is szerez a hallgató kapillár reométeren. A fröccsöntés mint korszerű polimer alakadási technológia reológiai tárgyú megközelítése és az alakadás szimulációja szintén célként jelenik meg az oktatási tananyagban.

Tantárgy módszertana

Hallgatói létszám megkötés nélkül, hagyományos módon kontaktóra keretében kerül a tananyag átadásra. A kurzus során „táblás előadás” keretében két témakör kerül részletes tárgyalásra, azok elméletének és alapvető összefüggéseinek az ismertetésével együtt. Segédletként a hallgató megkapja a tématerület vázlatát címszavakban két nagy témakörre osztva. A témakörök ismertetésén túl ellenőrző kérdések és kötelező szakirodalom is átadásra kerül, annak érdekében hogy a hallgató felkészülhessen és képzettségi szintjét már az oktatás során előzetesen lemérhesse. Személyes találkozásra hat alkalommal nyílik lehetőség alkalmanként 5 óra terjedelemben. A kontakt órákon az előadás jellegű ismeretátadáson túl a hallgató oldaláról felmerült kérdések megbeszélésére is sor kerül.

Tantárgy tematikája

1. Témakör

Polimerek reológiájának alapjai

Reológiai mérőszámok és a reológia tudományterületének ismertetése. Newtoni folyadékok reológiája. Pseudoplasztikus és dilatáns viselkedésű polimer ömledékek folyásgörbéi. Newtoni folyadék áramlása kapillárisban. A teljes reológiai görbének és az alakadási sebesség kapcsolata. A viszkozitás deformációsebesség függése. Nyomásesés a műanyag ömledék nyírása következtében. A Hagen Poiseuille összefüggés jelentősége. Kapillár reometriai alapok. A nyomásesés korrekciója Bagley szerint. Nyomásesés a

szerszámtestbe történő beáramlásakor. Rabinowich és Weisenberg korrekció elméleti összefüggései. Kapillár reometriai mérési gyakorlat polimer alapanyagon. Számítási feladatok: Kinematikai és dinamikai viszkozitás meghatározása. A látszólagos viszkozitás meghatározása teljes reológiai görbékéből. Egyszerű reológiai modellek. Oswald de Waele modell ismertetése. A struktúrvizkózus ömledék reológiáját leíró Carreau egyenlet ismertetése.

Ellenőrző kérdések:

1. Miért energetikai egyenlet a Bernoulli egyenlet? Hol és milyen nyomásesés alakul ki a szerszámcsatornában?
2. Mi a newtoni folyadékok áramlástani alaptörvénye? Mi a Reynolds szám és a csőszűrlődési tényező?
3. Mi a newtoni ömledék-reológiai modell felépítése? Mi a dinamikai és mi a látszólagos viszkozitás értelmezése?
4. Mi a műanyagömledék Oswald-de Waele modellje?
5. Mi az alapegyenlete a szerkezeti vagy struktúrvizkózus műanyag ömledékeknek?
6. Csökken vagy nő a polimer ömledék viszkozitása a hőmérséklet növelésének a függvényében? Mi az Arrhenius diagram?
7. Hogyan áramlik a newtoni folyadék kapillárisban?
8. Mit jelent a kifejtő áramlás fogalma?
9. Milyen reometriai módszereket ismer látszólagos viszkozitás meghatározására? Mi a jelentősége a Bagley korrekciónak?
10. Miért alkalmazzuk a Weisenberg korrekciót?

Az 1 témakör kötelező irodalma:

- 1, Czvikovszky-Nagy-Gál: A polimertechnika alapjai, Műegyetem kiadó Budapest 2000.
- 2, Tóth Sándor: Reológia, reometria, Veszprémi Egyetemi Kiadó Veszprém 2000
- 3, Zehev Tadmor, Costas G. Gogos: Principles of Polymer Processing, 2nd Edition ISBN: 978-0-471-38770-1 July 2006 Wiley
- 4, Stanley Middleman: Fundamentals of Polymer Processing, (ISBN13: 780070418516) McGraw-Hill Companies 1977.

2. Témakör

Polimerek fröccsöntéssel történő alakadásának reológiája

Műanyagok szerkezete és befolyása a fröccsöntés reológiájára. Fröccsöntésre alkalmas polimerikus alapanyagok. A fröccsöntés folyamata és gépi berendezései. Alapvető szerszámkonstrukciók. A fröccsöntési ciklusdiagram. Fröccsöntés a p-v-T síkon. Reológiai szempontból fontos műanyagipari mérőszámok. A hatványtörvényt követő műanyag ömledék áramlása szerszámcsatornában. Hő transzport folyamat a különféle műanyagok alakadása során. A viszkozitás hőmérsékletfüggése. A polimer ömledék viszkozitásának nyomásfüggése. A különféle műanyagtermékek előállításának és az egyes technológiai sorok fenntarthatóságának energiaszükséglete. A fröccsöntés technológiai folyamatának követése véges elemes szimulációs programmal Virtuális fröccsöntés, fröccsszimuláció. A véges elemes szimulációs program működési elve és számítási összefüggései. A szimulációs programok által használt Cross-WLF modell ismertetése. A fröccsöntési folyamat számítógépes szimulációja MOLDFLOW M-P-I programmal.

Ellenőrző kérdések:

1. Milyen áramlástani elemekből épül fel egy fröccsöntő szerszám? Mi az egyes áramlástechnikai elemek feladata?
2. Hogyan történik a szerszámüreg feltöltése. Mi a pecsételődési nyomás? Miért van szükség utónyomásra? Mekkora az utánnyomási idő szükséglet?
3. Mit takar a fröccsmunka fogalma?
3. Hogyan változnak a termikus viszonyok a formaüregben?
4. Milyen reológiai modellt használ egy fröccsöntés szimulációs program?
5. Milyen reológiai paraméterek ismeretét feltételezi a fröccsöntés szimulációs program?

A 2. témakör kötelező irodalma:

1. Jay Shoemaker: Moldflow Design Guide, HANSER Publishers, Munich 2006
3. Dunai –Macskási: Műanyagok fröccsöntés, Lexica, Budapest 2003
4. Menges-Mohren: How to make injection molds, Verlag, München 2004

Tantárgyhoz kapcsolódó ajánlott irodalmak

1. Macskási Levente: A műanyagfeldolgozás technológiája, Bessenyei Könyvkiadó Nyíregyháza 2013.
2. Willy Bohl: Áramlástan műszakiaknak MK, Budapest 2006
3. Robert A. Mallot Plastic Part Design for Injection Molding: Hanser München 1994
4. Hack, Jaszovszky, Smoling: Szerszám készítés, Műszaki Könyvkiadó Budapest 1981
5. Mózes, Vámos: Reológia és reometria Műszaki Könyvkiadó Budapest 1968
6. Halász, Molnár, Mondvai: A polimerek feldolgozásának reológiai alapjai. Műszaki Könyvkiadó, Budapest 1978.

Tantárgy teljesítése, számonkérés

Szóbeli vizsga.

Tantárgyhoz kapcsolódó komplex vizsgakérdések

1. Hogyan függ a polimerikus anyag ömledékének a viszkozitása a szerkezet és a környezet jellemzőitől?
2. Milyen reológiai modellekkel lehet leírni a polimerek pszeudoplasztikus viselkedését?
3. Hogyan áramlik a polimer ömledék az ömledékcsatornában és a szerszámüregben? Milyen burkolófelülettel lehet lefedni a sebességprofil áramcsőben?
4. Milyen eszközök állnak rendelkezésre a polimerek viszkozitásának és a polimerek nyírásérzékenységének a meghatározására? Soroljon fel reométer típusokat és ismertesse a mérési elvüket!
5. Mi a véges elemes fröccsöntés szimuláció elméleti alapja? Milyen modellekkel számítja a szimuláció az üregtöltést, a termikus állapotot? Milyen eredményekhez juthatunk szimulációs úton?